

ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

FUNCTIONS OF TEACHER IN CONDITIONS OF ORGANIZATION OF MIXED LEARNING IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

Аналіз сучасних тенденцій розвитку освіти в Україні показав, що реформування освіти пов'язане з рядом недоліків, які домінували останні кілька десятиріч років і призвели до погіршення якісних показників здобувачів освіти. Виявлено, що традиційна класно-урочна система вже не здатна відповідати сучасним вимогам цифрового суспільства і новим вимогам освітньої реформи. Встановлено, що змішане навчання суттєво змінює форму організації освітньої діяльності, умови та методи навчання, значно осучаснює контент знань шляхом використання цифрового формату інформації і, як наслідок, сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання, створює умови для всебічного розвитку дитини. Проте нова технологія вносить певні зміни у професійну діяльність вчителя.

На основі аналізу професійних і особистісних характеристик, які прописані у нормативних документах і обговорюються на різних наукових рівнях, сформульовані загальні та спеціалізовані професійні функції вчителя закладу загальної середньої освіти в умовах змішаного навчання. Автор узагальнює, що вчитель у змішаному навчанні – це вчитель, який добре володіє інформаційно-комунікаційними технологіями, обізнаний у можливостях електронних освітніх ресурсів, вміє правильно їх дібрати для відповідної форми роботи на уроці, вміє перетворити інформацію у цифрову форму або самостійно її розробити, знається на цифрових засобах для налаштувати зв'язку з учнями як на уроці, так і онлайн, розробляти завдання для тренування, контрольні й тестові, вміє користуватися системою для моніторингу досягнень учнів.

Сформульовані у статті функції вчителя в умовах організації змішаного навчання можуть слугувати орієнтиром для розробки програми підвищення кваліфікації вчителів будь-якого предметного спрямування, для коректування освітніх програм із підготовки майбутніх учителів, для роботи у закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: класно-урочна система навчання, дистанційне навчання, змішане

навчання, функції вчителя у традиційному, дистанційному та змішаному навчанні.

An analysis of current trends in the development of education in Ukraine has shown that education reform is linked to a number of shortcomings that have dominated the past several decades, which has led to a deterioration in the quality of education recipients. It is revealed that the traditional classroom system is no longer able to meet the modern requirements of the digital society and the new requirements of educational reform. It is established that mixed learning significantly changes the form of organization of educational activities, conditions and methods of learning, significantly updates the content of knowledge by using the digital format of information and, as a consequence, promotes students' motivation for learning, creates the conditions for comprehensive development of the child. However, new technology is making some changes to the professional work of the teacher.

Based on the analysis of professional and personal characteristics, which are prescribed in the normative documents, and discussed at different scientific levels, the general and specialized professional functions of the teacher of the general secondary education institution in mixed learning are formulated. The author summarizes that a teacher in mixed learning is a teacher who is well-versed in ICT, is knowledgeable about electronic educational resources, is able to correctly select them for the appropriate form of work in the classroom, is able to convert information to digital form or independently develop it, is knowledgeable in digital means to establish communication with students both in the lesson and online, to develop training, control and test tasks, be able to use the system to monitor student achievement.

The functions of the teacher in the conditions of the mixed learning organization formulated in the article can serve as a guide for the development of a teacher training program of any subject area, for the adjustment of educational programs for the preparation of future teachers, for work in general secondary education institutions.

Key words: classroom teaching system, distance learning, mixed learning, teacher functions in traditional, distance and mixed learning.

УДК 378.011.3-051:78

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-15-2-21>

Мізюк В.А.,

канд. пед. наук, доцент,
докторант кафедри комп'ютерної інженерії та освітніх вимірювань
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Система загальної середньої освіти в Україні сьогодні перебуває на стадії реформування внаслідок погіршення якості підготовки здобувачів освіти. Такий висновок моніторингу зазначено у «Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» [10]. Серед недоліків Концепцією визначено «домінування в системі освіти шкіл із невисокою якістю освітніх послуг; суттєві територіальні відмінності в якості загальної середньої освіти (між сільськими та міськими школами, між окремими регіонами); недостатню мотивацію до освіти значної частини

молоді; тенденцію до погіршення якості освіти загалом у державі» [10]. Все це сприяло внесенню суттєвих змін у цілі, зміст, форми і методи навчання та впровадження компетентнісного підходу.

Впровадження інформаційно-комунікаційних та Інтернет-технологій в освітній процес сприяє суттєвому осучасненню контенту знань, вводу його у цифровий формат, що дозволяє вводити в освітній простір елементи електронного навчання. Проте цифровізація системи освіти не складається лише з утворення цифрових копій звичних підручників, надання всім школам доступу до швидкісного Інтернету, введення електронного документообігу і моніторингу. Має змінитися сам

підхід до організації освітньої діяльності, умови та методи навчання, технології організації діяльності учнів на уроках.

Сьогодні традиційна класно-урочна система вже не здатна відповідати сучасним вимогам освітньої реформи, а електронну систему освіти запровадити у заклади середньої освіти у повній формі не можна. Змішане навчання є саме тим підходом, який раціонально поєднує всі позитивні якості традиційного й електронного навчання і створює умови для всебічного розвитку дитини. Однак нова технологія вносить певні зміни у професійну діяльність учителя. Вчитель має змінитися, освоїти нові функції, що полягатимуть не у трансляції знань учням, як це відбувалося за традиційного навчання, а в оволодінні інноваційними методиками навчання й опануванні сучасного ІКТ-орієнтованого інструментарію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Роль учителя в сучасній системі освіти, його професійні й особистісні характеристики та компетентності широко обговорюються на різних наукових рівнях і в різних аспектах. Компетентністний підхід до підготовки педагога загального освітнього навчального закладу розглядається в авторських монографіях під керівництвом докторів наук С.С. Вітвицької, О.А. Дубасенюк, І.А. Зязюна, О.І. Огієнко, Г.В. Товканець та ін. Окремі аспекти педагогічної майстерності, самовдосконалення професійної діяльності вчителів на підставах компетентнісного підходу, впровадження інноваційних технологій в організацію навчального процесу вивчали І.Д. Бех, О.В. Вознюк, Ю.І. Завалевський, В.І. Ковальчук, А.І. Кузьмінський, В.Г. Моторіна, О.В. Овчарук, М.П. Пантук, Л.А. Пермінова, С.О. Сисоева та багато інших. Однак особливості професійної діяльності вчителя в умовах організації змішаного навчання вченими не розглянуті.

Мета статті – дослідити професійні функції вчителя у традиційному і дистанційному навчанні та сформулювати функції вчителя закладів загальної середньої освіти в умовах змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. Професія вчителя за всіх часів була актуальна й затребувана. Саме від учителя багато в чому залежить майбутнє людства. Нині у зв'язку з трансформаціями, що відбуваються в суспільстві й освіті, вимоги до професії вчителя істотно зросли. Отож, у нашому дослідженні буде розглянуто діяльність вчителя у традиційному, дистанційному і змішаному навчанні та вплив зовнішніх чинників на характер вимог щодо професійної діяльності вчителя.

Зазначимо, що в основі традиційного навчання лежить класно-урочна організація навчання, започаткована відомими вченими-педагогами Я.А. Коменським і К.Д. Ушинським. Відповідно до визначення у підручниках із педагогіки «класно-урочна система навчання – це така організація

навчального процесу, за якої учні групуються по класах і основною формою навчання є урок. Зміст навчання в кожному класі визначається навчальними планами і програмами. Уроки проводяться за розкладом, складеним на основі навчального плану» [5, с. 145].

Діяльність учителя стисло характеризується у підручниках І.А. Зязюна (2004 р.) і С.П. Максимюк (2005 р.):

– професійно-педагогічна діяльність – це діяльність учителя, змістом якої є керівництво діяльністю учнів у навчально-виховному процесі. Головна мета педагогічної діяльності – розвиток особистості дитини [6, с. 19];

– вчителю належить керувати роллю; його діяльність складається із планування, організації, стимулювання, контролю, регулювання, аналізу результатів [4, с. 96].

Більш повний перелік професійних обов'язків вчителя прописано у відповідних законах, стандартах і нормативах. У 2018 р. було затверджено «Професійний стандарт вчителя початкових класів», у якому прописано основні трудові функції вчителя закладів I ступеня. Професійного стандарту для вчителя загальноосвітнього закладу ще, на жаль, на державному рівні не прийнято, а тому звертаємося до інших нормативних документів для з'ясування професійних функцій учителя закладів загальної середньої освіти. Так, кваліфікаційні характеристики вчителя описано у Законі України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» [8]. У розділі «Завдання та обов'язки» щодо професії «вчитель загальноосвітнього закладу II–III ступенів» подано перелік основних трудових функцій, які має виконувати вчитель у професійній діяльності, а саме:

– організовує та планує освітній процес, забезпечує виконання навчальних програм із певного предмету;

– здійснює навчання та виховання учнів з урахуванням особливостей їх розвитку та специфіки навчального предмету, систематичний контроль якості знань учнів і виконання ними домашніх завдань;

– організовує самостійну діяльність учнів, у т. ч. дослідницьку, проводить індивідуальні заняття з учнями;

– забезпечує особливу підтримку обдарованим і талановитим учням, учням, котрі мають відхилення у розвитку, з використанням різноманітних форм, прийомів, методів і засобів навчання, зокрема з використанням сучасних освітніх технологій;

– забезпечує в ході освітнього процесу соціалізацію, формування загальної культури особистості; дотримання норм і правил техніки безпеки;

- підтримує зв'язки з батьками, надає їм консультативну педагогічну допомогу з питань освіти, фізичного і психічного розвитку їх дітей;

- відповідає за стан закріпленого за ним навчального кабінету або іншого приміщення, наочності, навчально-методичного забезпечення;

- застосовує у своїй діяльності сучасні технічні засоби навчання, використовує комп'ютерні технології;

- здійснює контрольню-оцінювальну діяльність із використанням ІКТ (ведення електронних форм документації, в т. ч. електронного журналу і щоденників учнів);

- дотримується педагогічної етики, поважає гідність дітей, захищає їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;

- вдосконалює педагогічну майстерність, загальну культуру, підвищує фаховий і кваліфікаційний рівень [8].

Зі сказаного вище бачимо, що вчитель традиційної школи середньої ланки, окрім безпосереднього навчання й управління пізнавальною діяльністю учнів, їх виховання і розвитку, захисту дітей і підтримання зв'язків із батьками, має організувати освітнє середовище, у т. ч. за вимогами техніки безпеки й охорони праці, володіти комп'ютерними технологіями та професійно самовдосконалюватися.

Варто зазначити, що класно-урочна система досі лишається однією з загальноновизнаних систем навчання і широко використовується в усьому світі. Така розгалуженість пов'язана з низкою суттєвих переваг цієї форми в організації освітнього процесу: постійним складом учнів за віком і ступенем підготовки; чіткою організацією освітньої діяльності відповідно до річного плану навчання певного класу; навчання проводиться за одним предметом і за розкладом; активною взаємодією вчителя й учня, що забезпечує, окрім набуття знань і формування вмій і навичок, виховний і розвивальний вплив педагога на дитину; провідною роллю вчителя – він є організатором, вихователем і головним джерелом інформації; вчитель працює одночасно з великою групою учнів, а тому це фінансово доцільно; створено сприятливі умови для організації взаємонавчання, колективної та групової роботи; неперервність педагогічного контролю в освітньому процесі [4, с. 148; 5].

До недоліків традиційної класно-урочної системи вчені відносять орієнтацію на «середнього» за здібностями учня, відсутність умов для індивідуальної роботи з учнями [4, с. 149; 5].

Із часом до традиційного навчання додавали особистісно-орієнтований підхід, проектні й інтерактивні технології навчання, впровадження модульного навчання та ін., що змінювали характер взаємодії учнів і вчителя. Проте в основі організації залишалася класно-урочна система й орієнтація на «середнього» учня, що зараз широко обговорюється.

Дедалі більше науковців і прогресивних педагогів висловлюють думку, що класно-урочна система у тому значенні, як вона була розроблена Я.А. Коменським, морально застаріла і не відповідає сучасним вимогам освіти. Так, Б. Олександрук, керівник приватної школи «Think Global», вважає, що традиційна класно-урочна система «є авторитарною, занадто регульованою системою навчання, яка позбавляє учня індивідуальності. Ми навчаємо середнього учня. І це – головна проблема сьогодні. Але ця система – зручний і зрозумілий усім спосіб домовлятися про спільне навчання в одному просторі в один час» [3].

На підтримку попереднього автора І. Коберник, радник міністра освіти і науки України, одна з засновників громадського об'єднання «Батьківський контроль» і «SMART освіта», говорить, що класно-урочна система «зручна для адміністрування і фінансування шкіл, але не враховує індивідуальні особливості та освітні потреби дитини, не дає можливості будувати індивідуальну освітню траєкторію, не бере до уваги нові можливості для освіти, які з'явилися завдяки технологіям. І найголовніше – не відповідає філософії навчання впродовж життя» [3].

Як альтернативу фахівці пропонують широко впроваджувати дистанційне та змішане навчання, тобто поєднувати можливості ІКТ та Інтернету з традиційними методиками [3].

Відповідно до Закону України «Про освіту» заклади загальної середньої освіти можуть впроваджувати у свою діяльність дистанційне навчання для певної категорії учнів, а саме для обдарованих дітей або дітей з особливими освітніми потребами і тлумачить дистанційне навчання як «індивідуалізований процес набуття освіти, який відбувається переважно за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [7].

Варто зазначити, що дистанційна форма навчання відрізняється від традиційної і нормативно, і організаційно, і технологічно. Так, до кадрового складу, який має забезпечити дистанційне навчання у закладі, належать: педагогічні працівники навчальних закладів; фахівці з ІКТ (інженери, програмісти, системні адміністратори); менеджери, методисти й експерти дистанційного навчання [9]. А якщо ми розглянемо забезпечення дистанційного навчання, то воно включає:

- апаратні засоби (комп'ютери, телекомунікаційне обладнання, допоміжні цифрові засоби тощо);
- програмні засоби загального та спеціального призначення, засоби для підтримки інфор-

маційного наповнення електронних курсів або для самостійної розробки, а також для адміністрування процесу взагалі;

- веб-ресурси навчальних предметів, необхідні для забезпечення навчання (електронні бібліотеки, мультимедійні матеріали, відео- та аудіо записи, віртуальні тренажери, ігри, пакети тестових завдань тощо);

- інформаційне забезпечення: документи щодо планування освітнього процесу, методичні рекомендації загальної організації курсу, для практичних і лабораторних робіт, із використання певних програмних засобів і дидактичних ігор, термінологічні словники тощо [9].

Отже, функції вчителя-педагога у зазначеній вище структурі дистанційного навчання полягають у тому, що він як фахівець із певного предметного напрямку відбирає матеріал для вивчення, розробляє практичні та контрольні завдання. Він нього до фахівця з ІКТ надходять рекомендації щодо добору відповідного програмного забезпечення, наприклад, для візуалізації інформації, мережевих сервісів, програмних симуляторів або тестових програм; перетворення інформації у цифровий формат, а до менеджерів системи – рекомендації щодо планування у часі вивчення окремих розділів, проміжного і підсумкового контролю. Однак і сам вчитель має володіти ІКТ-компетенціями на рівні, який дозволить йому розуміти можливості й обмеження технологій у перетворенні інформації у цифрову форму, різновид програмного забезпечення, котрий можна використати у дистанційному курсі.

Отже, функції педагога у дистанційному навчанні, в принципі, залишаються у межах традиційного, та в команді, яка обслуговує дистанційні курси, мають бути фахівці різних сфер, котрі готують курс до використання від збору інформації до проведення експертизи щодо готовності до його впровадження. І якщо навчальний заклад вирішить впровадити дистанційне навчання в освітнє середовище, він має подбати про технічне, інформаційне і кадрове забезпечення.

На жаль, заклади загальної середньої освіти не готові до впровадження такої форми навчання у класичному її вигляді. Проте вони можуть «застосовувати у навчально-виховному процесі елементи технологій дистанційного навчання або навчання за атестованими дистанційними курсами для окремих дисциплін» [9], тобто змішувати традиційне навчання з дистанційним.

Освітня модель змішаного навчання останніми роками дедалі більше приваблює освітян як можливість гнучкого поєднання традиційної форми навчання з технологіями електронного навчання.

Під змішаним навчанням розуміють «цілеспрямований процес здобування знань, умінь і навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу в рамках формальної освіти, частина якого

реалізується у віддаленому режимі за допомогою ІКТ і технічних засобів навчання, які використовують для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами навчального процесу (для консультацій, обговорення) та під час якого має місце самоконтроль учня (студента) за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання» [2, с. 5].

Переваги змішаного навчання визнають багато науковців і вчителів-практиків. Так, С.І. Терещук вказує, що змішане навчання дозволяє «збільшити доступність і гнучкість навчального процесу; персоналізувати навчальний процес для кожного учня через врахування індивідуальних освітніх потреб, інтересів, темпу засвоєння нової інформації тощо; підвищити навчальну мотивацію, соціальну активність у засвоєнні нового навчального матеріалу, рефлексію» [11, с. 5]. Г.В. Ткачук зауважує, що змішана форма дозволяє мінімізувати недоліки традиційного і дистанційного навчання. Як переваги для учнів (студентів) науковець виокремлює:

- можливість самостійного вибору та планування навчання незалежно від часу й обсягу навчальних годин (гнучкість);

- планування індивідуальної навчальної траєкторії відповідно до освітніх потреб (модульність);

- здійснення навчання незалежно від географічного та часового положення студентів (доступність і мобільність);

- використання у навчанні нових досягнень інформаційних технологій (технологічність);

- комфортні умови для творчого самовираження (творчість);

- можливість організації активної діяльності учнів в інформаційно-освітньому середовищі без участі педагога (інтерактивність) [12, с. 88–89].

Отже, змішана модель навчання надає нові можливості для розвитку учнів. Зміна форми подання навчального матеріалу сама по собі приваблює їх. Можливості мультимедіа та 3D-моделювання значно покращують сприйняття нових даних порівняно з текстовим матеріалом підручника, а тому вчитель може індивідуально дібрати контент відповідно до особливостей школярів, їх темпу сприймання і швидкості реагування на матеріал. Так, для одного достатньо прочитати фрагмент тексту, щоб зрозуміти його суть, а для іншого доцільно застосувати різні види унаочнення матеріалу, щоб він зміг виявити основні поняття і встановити між ними зв'язок, у третього учня особлива форма подання матеріалу сприятиме розвитку творчості. Організований вчителем і зібраний у системі управління матеріал дозволяє у будь-який час повернутися до нього і знову переглянути як у режимі онлайн, так і в архіві.

Можливості Інтернет-простору дозволяють дібрати до кожного уроку різний за характером контент, що надає можливості для організації різ-

них форм роботи на уроці. У свою чергу, поступове ознайомлення з можливостями інформаційних технологій сприяє підвищенню мотивації учнів до самостійного створення відповідного контенту для інших. Внаслідок їх творчої роботи, з одного боку, збагачується база навчального матеріалу, а з іншого – учні закріплюють знання і збагачують свій досвід у використанні технологій. Однак використання технологій не має бути самоціллю і перебивати сутність змішаного навчання. ІКТ допомагають показати, що інформація може мати різні форми, розвинути навички правильно сприймати інформацію, обирати головне і важливе відповідно до мети певного уроку.

Змішане навчання дуже позитивно сприймається учнями, особливо коли їм надається право самим вирішувати, де і коли вчитися. Учнім подобається наявність волі в онлайн-середовищі, можливість реалізації власних інтересів і, як наслідок, у них формуються вміння самоактуалізації. Організація групової роботи над практико-орієнтованими завданнями замість традиційних уроків за схемою «прослухав → закріпив → відповів» підвищує інтерес до уроків і мотивацію до навчання взагалі. Однак учні мають володіти навичками самоконтролю, особистої відповідальності за навчальні результати. Це є важким і далекоглядним завданням вчителя – вчити учнів вчитися самостійно.

Таким чином, потенціал змішаного навчання не викликає сумнівів. Однак як змінюється роль учителя у разі організації такої форми навчання, які функції виконує вчитель під час підготовки і проведення уроку на основі змішування різних форм навчання, якими вміннями він повинен володіти, щоб результативно організувати змішане навчання?

Зі сказаного випливає, що змішане навчання – це поєднання традиційного й електронного; сучасний вчитель цифрової школи має виконувати функції, які складатимуться з перетину його функцій у традиційному й електронному навчанні. На підставі узагальнення досвіду вітчизняних [2; 11; 12] і зарубіжних науковців [1; 13; 14] сформулюємо функції, котрі має виконувати вчитель в умовах організації змішаного навчання:

I. Загальні професійні функції:

- планувати освітній процес у межах курсу й окремого уроку в умовах змішаного навчання з урахуванням нормативних вимог до організації освітнього процесу у загальному закладі й особливостей онлайн-компонентів, у т. ч. для індивідуалізації освітньої траєкторії для учнів, які вимагають особливої уваги;

- відбирати навчальний матеріал для ознайомлення учнів до уроку, на уроці та після уроку;

- розробляти практико-орієнтовані завдання для групової й індивідуальної роботи, у т. ч. з використанням електронного контенту;

- проводити уроки за технологією змішаного навчання, пристосовавши його до ротації станцій, ротації лабораторій, перевернутого класу, гнучкої або повністю віртуальної моделі тощо;

- використовувати різноманітні активні й інтерактивні методи роботи з учнями, форми організації навчальної діяльності на основі використання цифрових ресурсів;

- організувати зворотній зв'язок у безпосередньому спілкуванні та за допомогою онлайн-сервісів;

- прогнозувати можливі ускладнення учнів під час виконання певної роботи, розробляти заходи щодо мінімізації цих ускладнень;

- швидко змінювати стратегію уроку задля підвищення його ефективності;

- запобігати виникненню конфліктних ситуацій і вирішувати їх у разі виникнення;

- проводити різні види контролю навчальних досягнень учнів, у т. ч. за допомогою комп'ютерного тестового контролю, аналізувати й узагальнювати результати, вносити корективи у план роботи відповідно до отриманих результатів;

- створювати комфортне освітнє середовище на основі взаємоповаги, взаємопідтримки, з дотриманням санітарних норм використання комп'ютерної техніки на уроці та вдома, правил техніки безпеки в організації активних форм взаємодії учнів, групової роботи тощо;

- вчити дітей умінням вчитися, розвивати критичне мислення, вміння аналізувати, проводити дослідження, узагальнювати результати тощо;

- бути готовим до зміни традиційної поведінки вчителя як головної особи на уроці, до послаблення контролю, заохочення самостійності, творчості, нестандартного підходу до вирішення завдань, виховання відповідальності учнів за власні дії та їх наслідків, налаштування відносин довіри та взаємоповаги;

- проводити самоаналіз власної діяльності, узагальнювати результати, визначати напрями для самовдосконалення;

II. Спеціалізовані професійні функції:

- володіти ІКТ та поширеними цифровими сервісами на рівні, необхідному для їх оптимального впровадження в освітній процес;

- швидко адаптуватися до нових цифрових технологій і знаходити способи їх інтегрування у навчальну програму з адаптацією до потреб курсу й особливостей учнів;

- відбирати відповідні цифрові технології та цифрові навчальні ресурси з метою підвищення ефективності навчання;

- володіти вміннями створювати освітньо-інформаційне середовище, наповнювати його електронним контентом і засобами контролю, автоматизувати розклад освоєння курсу і зворотний зв'язок;

– відбирати, обробляти та зберігати інформацію у різних цифрових форматах з метою наповнення бази цифрових навчальних ресурсів із курсу;

– володіти вміннями оцінювати готові електронні видання освітнього призначення, відкриті освітні ресурси для збагачення інформаційного ресурсу з предмету;

– надавати доступ учням до відповідних освітніх ресурсів;

– володіти вміннями організовувати інформаційну взаємодію між учасниками освітнього процесу, у т. ч. на базі засобів ІКТ і соціальних сервісів;

– контролювати за допомогою освітньо-інформаційного середовища стан виконання учнями окремих завдань і рівень успішності з курсу загалом.

Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що вчитель у змішаному навчанні – це фахівець, котрий добре володіє ІКТ, обізнаний у можливостях електронних освітніх ресурсів, вміє правильно їх дібрати до відповідної форми роботи на уроці, вміє перетворити інформацію у цифрову форму або самостійно її розробити, знається на цифрових засобах для налаштувати зв'язку з учнями як на уроці, так і онлайн, розробляє завдання для тренування, контрольні завдання, у т. ч. тестові, вміє користуватися системою для моніторингу досягнень учнів.

Висновки. Завдання сучасної загальної системи освіти ускладнилися у зв'язку із впливом інформаційно-комунікаційних та Інтернет-технологій. Сьогодні першочерговими стають завдання навчити дітей вчитися, самостійно ставити перед собою завдання і самостійно шукати на них відповіді. Традиційна система освіти втрачає свою актуальність у зв'язку зі зниженням мотивації учнів, їх низькою навчальною і творчою активністю, недосконалістю прийомів і форм організації навчального процесу. Поєднання традиційної форми з електронною у формі змішаного навчання сприяє мінімізації недоліків кожної із зазначених форм за рахунок оптимального використання цифрового контенту та збереження особистого спілкування вчителя з учнями і між ними самими. Однак для того, щоб учитель у школі мав можливість здійснювати освітню діяльність в умовах змішаного навчання, йому необхідно оволодіти новими методами організації навчального процесу, змінити педагогічні прийоми роботи на уроках і підходи у підготовці до них.

Сформульовані у статті функції вчителя в умовах організації змішаного навчання можуть слугувати орієнтиром для розробки програми підвищення кваліфікації вчителів будь-якого предметного спрямування, для корегування освітніх програм із підготовки майбутніх учителів до роботи у закладах загальної середньої освіти. Адже в цифрову епоху неможливо не враховувати

досягнення науки і техніки, а змішане навчання є найбільш вдалою формою освіти майбутнього покоління для цифрового суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андреева Н.В., Рождественская Л.В., Ярмахов Б.Б. Шаг школы в смешанное обучение. Москва, 2016. 280 с. URL: http://imc-ya172.ru/images/1_3.pdf (дата звернення 24.07.2019).

2. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, 2016. Т. 54. № 4. С. 1–18 URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itit/article/view/1434/1070> (дата звернення 12.06.2019).

3. Лапін Є. Чи потрібна в школі класно-урочна система? Думки 4-х освітніх експертів (за даними ел. видання «Українська правда», рубрика «Майбутнє школи»). URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/majbutnje-shkoly/2018/02/7/228830/> (дата звернення 26.07.2019).

4. Максимюк С.П. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 667 с.

5. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2007. 656 с.

6. Педагогічна майстерність : підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І.А. Зязюна. Київ : Вища школа, 2004. 422 с.

7. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII (у ред. наказу від 01 січня 2019 р. № 2704-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 26.07.2019).

8. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2013 р. № 665. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/37302> (дата звернення 22.07.2019).

9. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 р. № 466 (у ред. наказу від 21 серпня 2015 р. № z0923-15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення 21.07.2019).

10. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : затв. розпорядженням Кабінету міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення 25.07.2019).

11. Терещук С.І. Змішане навчання як нова парадигма системи фізичної освіти. *Науковий часопис «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка»*. Серія : Педагогічні науки. 2017. Вип. 146. С. 186–191. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/download/vs146/43.pdf> (дата звернення 22.07.2019).

12. Ткачук Г.В. Теоретичні і методичні засади практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного

навчання: дис.... докт. пед. наук: 13.00.02/Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2019. 447 с. URL: https://www.npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.19/Tkachuk-diss-2019.pdf (дата звернення 10.07.2019).

13. Ally, Mohamed. Competency Profile of the Digital and Online Teacher in Future Education. *The International*

Review of Research in Open and Distributed Learning. 2019. 20. 10.19173/irrodl.v20i2.4206.

14. Ferrandez-Berrueco, Reina, Snchez-Tarazaga-Vicente, Lucna. Competencias docentes en secundaria. Analisis de perfiles de profesorado. *Revista Electronica de Investigacion y Evaluacion Educativa*. 2014. № 20 (1). DOI: <https://doi.org/10.7203/relieve.20.1.3786>.